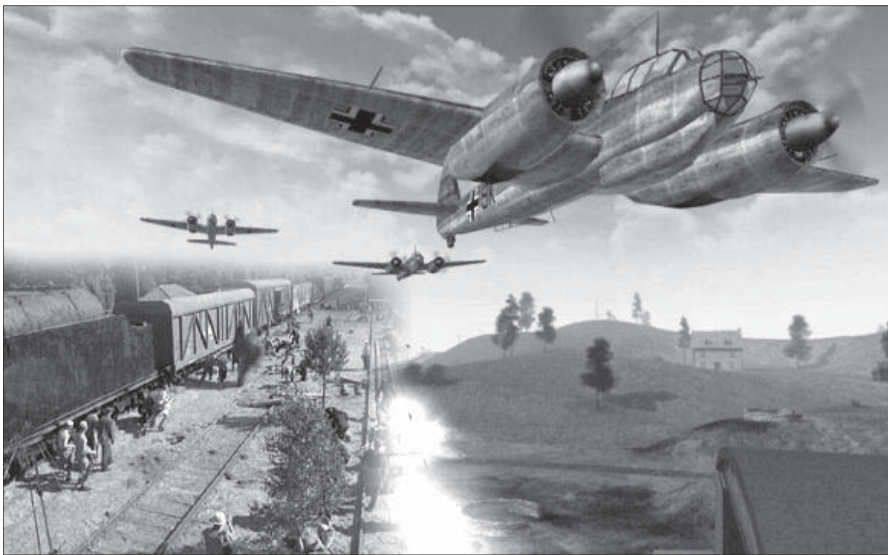

Незвичайне завдання бригади Порфирія Паламарчука

Війна все далі котилася на захід. Середина осені 1944-го була задушливою від їдкої пилу, що хмарами висів над дорогами, якими важко, нескінченним ланцюгом рухались танки та вантажівки, що тягнули за собою артилерійську зброю, закриті захисними чохлами. Запалені, аж сірі, втомлені, ледве рухались краєм дороги піхотинці. Війська тримали курс на Віслу, за якою переєрповані після відступу гітлерівські дивізії сподівалися зупинити наступ радянських військ.

Фронтове життя швидко набувало трудового ритму, і зойно відремонтованими коліями польських залізниць бригади паровозної колони №23 повели ешелони з військовою технікою і необхідними для фронту вантажами.

Якось одного осіннього дня ешелон, завантажений танками, вела бригада старшого машиніста Порфирія Паламарчука. Поряд з колією промайнув дивом уцілілий кілометровий стовпчик.

— Тримайтеся, хлопці, до Варшави всього 180 кілометрів, — з радістю прокривав машиніст.

— Мабуть, не вдасться нам поглянути на Варшаву, Порфирію Мефодійовичу: вугілля ось-ось закінчиться, — озвався незадоволений помічник Науменко.

— А ти, Ваню, менше горни вугілля, — кинув поглядом на кочегара Паламарчука.

— Та я вже і так посадив помічника на “голодний пайок”, не даю йому багато кидати в пічку, — блиснув білими зубами кочегар Іван Дукмас.

Паровозники жартували, підбадьорювали один одного, але у кожного стискалося серце, коли кидали погляди на тендер, де на очах танула чорна купа вугілля. Та що поробиш, на складах вугілля із кожним днем меншало, а до Сілезії ще далеченько, та й із Союзу його довести нелегко, тож поки доводилось обходитись тим, що є.

— Ох, напевно, не обминути нам тієї черги, де паровози завмерли з закритими трубами біля штабу, — голосно промовив помічник. — Я вже рахую, скільки лопат вугілля Іван кидає в топку.

— А ну досить, хлопці, панікувати, — суворо прикрикнув Мефодійович. — Краще уважніше вперед дивіться, адже дорога незнайома...

З-за повороту випливла семафорна башта з двома піднятими крилами.

— Виходить, що далі для нас дороги нема, — подумав Паламарчук, стримуючи гальмами ешелон і, повернувшись до солдата-радиста, що примостився в незручній позі на тендерному ящику, сказав:

— А ну, братику, передай своєму начальству, що підїжджаємо до місця вивантаження, треба бути готовим.

Обережно, ніби навпомацки, заходив на незнайому станцію військовий ешелон, завантажений танками.

Попереду з червоним прапорцем стояв черговий по станції. Потяг зупинився.

— З приїздом вас, хлопці, — піднімаючись в кабінку паровоза, голосно промовив військовий. — Будемо знайомі — комендант станції. Наше завдання — за сигналом стрілочника подати поїзд під вивантаження, це не так далеко, біля двох кілометрів.

Попереду протрубив у різко стрілочник і ми обережно рушили потягом до місця вивантаження. Невдовзі танки вже “сповзали” з платформ, огортаючись димом працюючих дизелів, і рухались до пошарпаного вибухами лісу, що виднівся неподалік.

Десь через півгодини бригада підготувала поїзд до зворотної дороги. І знову рейс. Обабіч пропливали станції з незнайомими назвами. Це була третя поїздка за Демблін у Польщі. Вночі Паламарчук із порожняком прибув на станцію Люблін.

— Ну що, хлопці, запасемось вугіллям,

заправимось водою, приведемо “паровик” до божого вигляду і на відпочинок у теплушку.

Та не так сталося, як гадалося... Вугілля на складі не було. Порадили загасити топку і стати в чергу за десятком паровозів з закритими трубами.

— Мабуть, така наша доля, — мовив Паламарчук.

Перший день простою пройшов у клопотах, яких було дуже багато, тож роботи вистачило для всіх. Увечері паровозники і кондуктори помилися в теплушках і швидко позасинали.

Тільки от “старшому” не спалося. Перебирав у пам’яті пережите, непокоїла думка, як там сім’я — вже скоро два роки, як не бачились. А далеко за північ почув розмову біля вагона. Хтось голосно запитав:

— А де вагон Паламарчука?

— Так це він і є, — відповів кондуктор Головного, який цієї ночі чергував.

— Скажи “старшому”, що його кличуть до начальника.

Однак, будити “старшого” не довелось. Паламарчук швидко зібрався і через кілька хвилин вже був біля штабного вагона.

— Ну що, Мефодійовичу, начальство спати не дає? — жартома запитав черговий колонник.

— А куди подінешся, дорогий, начальство поважати треба, — сказав Паламарчук, піднімаючись сходами у штабний вагон.

Двері в купе були відкриті. Побачивши начальника колони і двох військових, машиніст коротко доповів:

— Паламарчук на ваш виклик з’явився!

— Сідай, “старшій”, у ногах правди нема, — заговорив начальник колони.

— Порфирію Мефодійовичу, вас рекомендували як людину розсудливу, виконавчу і сміливу. І ми зупинилися на вашому екіпажі, — сказав другий військовий, старший за званням.

— Завдання дуже серйозне і небезпечне, для його виконання потрібні люди, на яких можна поклястися.

Правду кажучи, Паламарчук поки не міг зрозуміти, про що йде мова, та зібравшись з думками, сказав:

— У мене паровоз без вугілля...

— Ми це знаємо, — перебив його військовий, — без вугілля нікуди не поїдеш, цей факт ніхто не заперечує. Але у нас є одна думка, тому вас викликали сюди, щоб поговорити. Вугілля, звичайно, спробуємо зібрати потроху з інших паровозів, які стоять. Але не це важливо, основне — люди. Чи не підведуть вони? Адже ризик буде чималий.

— За своїх хлопців я ручаюся, — певнено сказав Паламарчук. — Такі у вогонь полізуть, це я вже перевірив не раз.

— У вогонь, звичайно, лізти не треба, а от сюди махнути доведеться, — олівець військового вперся у ледь помітну крапку на карті. — А це зовсім поряд із Варшавою. Нам відомо, що тут, у передмісті столиці Польщі, відступаючи, німецькі війська не встигли вивести

зі складу велику кількість відбірного вугілля. І воно зараз дуже потрібне. Наші солдати, можна сказати, на животах повзали більше тижня, розширювали шляхи підїзду до складу. І тепер підхід до нього є. Але одна біда, склад у німців майже на виду і вони періодично його обстрілюють мінометним вогнем. Так що потрапити туди можна тільки вночі, причому без шуму і світла, тобто навпомацки. Ось таке завдання, товаришу механік, ми пропонуємо вам, — після цих слів обидва військові поглядами вперлися в Паламарчука, чекаючи на відповідь.

— Ну що ж, як треба, то треба, — не довго роздумуючи, мовив Мефодійович. — Спробуємо проїхати, може “фріци” нас і прогавлять.

— Ну от і добре. На підготовку вам даємо добу, — сказав начальник колони.

Повернувшись у теплушку, “старшій” відразу розбудив увесь екіпаж:

— На збори нам дали добу. За цей час паровоз повинен бути під паром і готовим до складного та небезпечного рейсу. Спробуємо вивезти вугілля зі складу з-під носа у німців.

— А що, може і вдасться нам такий номер? — відізався машиніст Чухлет.

— Хлопці, завдання це важке, хто сумнівається чи страх бере, може відмовитися. Чекаю відповіді, — сказав “старшій”. Але ніхто не відмовився.

— Дякую за розуміння. А зараз є ще трохи часу поспати. Хоча, звичайно, уже ніхто з них не спав тієї ночі.

За день всі вільні колонники зносили кошиками, ящиками залишки вугілля на паровоз старшого машиніста Паламарчука. Дивлячись на вугілля, що було насипане на тендер, Мефодійовича гризла думка: чи вистачить його на дорогу, туди і назад?

Доба минула за роботою непомітно. Незвичайний поїзд складався з півтора десятка платформ і трьох вагонів для команди солдатів з автоматами та лопатами, якими мали вантажити вугілля. Раннім осіннім ранком всі вільні колонники зібрався, щоб провести поїзд у незвичайний рейс. Усім хотілося побажати команді Паламарчука щасливої дороги.

До тієї станції, з якої починався шлях до наміченої цілі, невеликий шмат дороги, і прибути туди треба було до вечора. Добре, що ця ділянка дороги екіпажу була знайома. Вони вже не раз водили нею поїзди.

— Ну, що, хлопці, натиснемо, — відізався Паламарчук.

— Звичайно, — відповів кочегар. — Вугілля є, і неважкий поїзд легко долає кілометри.

На кінцеву станцію прибули вчасно. Дочекались, коли вечірні сутінки щільно вкрили землю, і тоді в кабінку паровоза піднявся комендант станції. Він детально розказав паровозникам про шлях, який вони мають пройти. Тільки тоді дав команду рухатись до складу.

Першим спробувати свою майстерність взявся “старшій”. Три кілометри шляху, ко-

жен метр якого міг стати фатальним. Жодних вогнів, у кабінці паровоза все поглинула темрява. Десь там, на східцях паровоза, примостився кочегар Дукмас. Іван намагався бодай щось розгледіти в темряві і, за потреби, попередити машиніста.

— Давай, давай, механіку, рухаємось вперед, — передав кочегар. Десь зовсім поряд різнокольоровими вогнями ракети розкресливали небо. Вони з шипінням розсипались іскрами на водній поверхні Вісли і згасали.

Машиніст Паламарчук безперервно працював важелем регулятора, щоб вихлоп пари з парових машин не виривався із шумом назовні, а замовкав там, усередині димової коробки.

— Ану, Порфирію Мефодійовичу, дай мені трохи попрацювати, — обізався Чухлет.

— Тільки не спіши, щоб вихлопу не було, а ти дивись у вікно, — звернувся машиніст до помічника.

— Та що тут у цій темряві побачиш?! — відповів помічник.

До складу залишалося зовсім небагато. Головне, щоб німці на тому березі Вісли не здогадались. І от якось несподівано попереду засвітилися одна, друга, третя червоні крапки.

— Чудово, ще трохи і ми будемо на місці, — втішився машиніст Чухлет.

Дійсно, позовлі обабіч паровоза поповзли темні насипи вугільних штабелів з блискучими фосфорними вогниками. Ще мить і попереду декілька разів неспішно окреслилось червоне коло. Потяг тихо завмер на місці.

— Все, ми на місці, — стиха промовив головний кондуктор Головного. Саме йому всі підпорядковувались. Залунали приглушені слова команди, а за ними — дзвін лопат, стукіт вугілля, що падало на платформи, важке дихання людей.

Минуло близько години і раптом поряд прогрімало декілька вибухів мін, які змусили солдатів закопуватись у вугільні штабелі. З того берега злетіло декілька різнокольорових ракет, “дятами” застукотіли крупнокаліберні кулемети, трасуючі пунктири куль обривались у вугільних купах. По всьому складу вибухали міни, піднімаючи в повітря вугільну пилу. Ця несподівана смертельна завірюха тривала кілька хвилин і так само несподівано стихла, як і почалася. Це означало, що німці нічого не помітили, а просто “опрацювали” склад вогнем “для профілактики”. Про це нас ще на станції попередили.

Тієї ночі особливо дісталося нашим солдатам, важкі лопати “обривали” руки, але нікуди не подінешся: платформи повинні бути завантажені будь-якою ціною — такий наказ. Працювали на совість, без відпочинку і перекурів: час усіх підганяв.

— А вугілля ж яке! — підбадьорювали паровозники один одного.

Німці хотіли переправити його через Віслу, але радянські війська їм завадили, тож довелось без вугілля втікати за Віслу. Вже кілька важких годин кипіла робота на складі.

— А чи не затримаємось ми із навантаженням, чи вистачить часу, щоб ще у темряві вибратись звідси на станцію, котра схована від німецьких очей за лісом, — перешіптувались паровозники і кондуктори. Часом, здавалось, що вже десь на сході небо ніби починало світліти.

Ще майже півгодини довелось хвилюватись, доки з темряви не з’явився головний кондуктор Головного.

— Все, хлопці! — радісно повідомив він, — навантажили! Всі на місцях, можна їхати на станцію.

Тієї холодної осінньої ночі екіпажу Паламарчука пощастило вихопити з-під носа у німців майже чотириста тонн відбірного сілезького вугілля.

З таких ось великих і малих, бойових і трудових подвигів складається наша Велика Перемога.

(Закінчення на 7 стор.)